

**LIETUVOS BANKO
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X. X. IR REVOLUT BANK UAB GINČO NAGRINĖJIMO**

2023-09-20 Nr. 429-471
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėjas) prašymą išnagrinėti tarp jo ir *Revolut Bank UAB* (toliau – bankas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2023 m. vasario 18 d. pareiškėjas ir bankas sudarė mokėjimo paslaugų teikimo sutartį, kurios pagrindu pareiškėjui buvo atidaryta banko sąskaita (toliau – Sąskaita), išduotos su šia Sąskaita susietos dvi mokėjimo kortelės (toliau – Kortelės) ir teikiamos kitos mokėjimo paslaugos.

2023 m. vasario 20 d. – 2023 m. kovo 1 d. iš pareiškėjo Sąskaitos, panaudojant Korteles, kriptoturto keityklai „Binance“ (toliau – Gavėja arba *Binance* keitykla) buvo atlikti devyni mokėjimai, kurių bendra suma 24 050 EUR (toliau – Ginčijami mokėjimai).

2023 m. balandžio 11 d. pareiškėjas pranešė bankui, kad buvo apgautas investavimo platformos „CertaInvest“ (toliau – *CertaInvest* platforma). Tą pačią dieną, o pakartotinai 2023 m. birželio 6 d. pareiškėjas pareikalavo banko atšaukti Ginčijamus mokėjimus arba gražinti pareiškėjui šių mokėjimų sumas savo lėšomis, tačiau bankas nė vieno iš šių reikalavimų netenkino.

Nesutikdamas su banko sprendimu, pareiškėjas kreipėsi į Lietuvos banką dėl kilusio vartojimo ginčo nagrinėjimo. Pareiškėjas reikalavo, kad bankas atšauktų Ginčijamus mokėjimus, o jei tokios galimybės nėra – gražintų pareiškėjui šių mokėjimų sumas savo lėšomis. Pareiškėjo teigimu, bankas nesilaikė pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevenciją reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų ir (ar) nesiėmė kitų priemonių, kad iš anksto įspėtų pareiškėją apie galimas *CertaInvest* platformos sukčiavimo rizikas, laiku pastebėtų pareiškėjo atžvilgiu atliekamus sukčiavimo veiksmus ir užkirstų kelią Ginčijamiems mokėjimams įvykti.

Atsiliepime bankas nurodė nesutinkantis su pareiškėjo reikalavimais ir prašė juos atmesti. Bankas teigė tinkamai įvykdęs paties pareiškėjo autorizuotus Ginčijamus mokėjimus, neturėjęs teisės Ginčijamų mokėjimų atžvilgiu inicijuoti tarptautinių kortelių organizacijų lėšų gražinimo procedūras ir (ar) kitaip atšaukti šių mokėjimų ir dėl to neturintis pareigos gražinti pareiškėjui šių mokėjimų sumų.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Nagrinėdamas vartojimo ginčą, Lietuvos bankas neatlieka Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo 42¹ straipsnyje reglamentuotų patikrinimų, skirtų faktinėms aplinkybėms, susijusioms su Lietuvos banko prižiūrimo finansų rinkos dalyvio galimai padarytu Lietuvos banko kompetencijai priskirtų teisės aktų reikalavimų pažeidimu, nustatyti ir įvertinti. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka ginčo šalių pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindu priima sprendimą.

Remiantis bylos duomenimis, ginčas kilo dėl banko atsisakymo gražinti pareiškėjui Ginčijamų mokėjimų sumas (iš viso 24 050 EUR) pagrįstumo.

Kaip matyti, pareiškėjas pateikė bankui du savo esme vienas kitam alternatyvius Ginčijamų mokėjimų sumų gražinimo reikalavimus, t. y. inicijuoti Ginčijamų mokėjimų atšaukimą, kad šių mokėjimų sumas pareiškėjui gražintų Gavėja, o jei Ginčijamų mokėjimų atšaukimas yra negalimas – gražinti šių mokėjimų sumas banko lėšomis.

Ginčo šalis sieja sutartiniai mokėjimo paslaugų teikimo santykiai. Mokėjimo paslaugų teikėjų veiklą, mokėjimo paslaugų teikimą, mokėjimo operacijų autorizavimą ir vykdymą, mokėjimo paslaugų vartotojų ir mokėjimo paslaugų teikėjų teises ir pareigas, susijusias su mokėjimo paslaugomis, kai mokėjimo paslaugų teikimas yra verslas, reglamentuoja Lietuvos Respublikos mokėjimų įstatymas.

Tarp šalių nėra ginčo dėl Ginčijamų mokėjimų autorizuotumo, todėl šių mokėjimų autorizavimo aplinkybės toliau sprendime nebus plačiau analizuojamos, laikant Ginčijamus mokėjimus autorizuotais.

Savo reikalavimus bankui pareiškėjas iš esmės grindė tuo, kad tapo investicinio sukčiavimo auka ir, pareiškėjo nuomone, bankas neužtikrino tinkamo jam, kaip mokėjimo paslaugų teikėjui, taikomų teisės aktų reikalavimų, galėjusių apsaugoti pareiškėją nuo *CertaInvest* sukčiavimo ir (ar) tokio sukčiavimo neigiamų pasekmių, vykdymo.

Siekiant išspręsti šalių ginčą ir įvertinti pareiškėjo reikalavimų bankui pagrįstumą, Lietuvos banko nuomone, būtina nustatyti, ar bankas turi pareigą: 1) atšaukti Ginčijamus mokėjimus; 2) grąžinti pareiškėjui Ginčijamų mokėjimų sumas.

1. Dėl banko pareigos atšaukti Ginčijamus mokėjimus

Mokėjimų įstatymo 44 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad mokėjimo paslaugų vartotojas negali atšaukti mokėjimo nurodymo po to, kai jį gauna mokėtojo mokėjimo paslaugų teikėjas, išskyrus šiame straipsnyje nustatytas išimtis. Vadovaujantis to paties straipsnio 2 dalimi, tuo atveju, kai mokėjimo operacija inicijuojama gavėjo ar per gavėją (pvz., kai mokėjimo operacija atliekama mokėjimo kortele), mokėtojas negali atšaukti mokėjimo nurodymo po to, kai gavėjui davė sutikimą atlikti mokėjimo operaciją.

Kaip matyti, dėl Ginčijamų mokėjimų atšaukimo ir jų sumų grąžinimo pareiškėjas pirmą kartą kreipėsi į banką praėjus daugiau kaip vienam mėnesiui nuo paskutiniojo Ginčijamo mokėjimo įvykdymo, t. y. praleidęs Mokėjimų įstatymo 44 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytus terminus, per kuriuos jis, kaip mokėtojas, turėjo teisę atšaukti bankui pateiktus mokėjimo nurodymus vykdyti Ginčijamus mokėjimus. Taigi, pareiškėjui kreipiantis į banką bankas neturėjo ne tik pareigos, bet ir realios galimybės savarankiškai atšaukti Ginčijamų mokėjimų vykdymo, nes tada Ginčijami mokėjimai jau buvo įvykdyti. Po to, kai mokėjimo operacija yra įvykdyta, sprendimo teisę ir (ar) realią galimybę atšaukti tokią mokėjimo operaciją turi tik šios mokėjimo operacijos sumos gavėjas ir (ar) jos finansų įstaiga.

Bankas nurodė Lietuvos bankui, kad papildomai vertino galimybę Ginčijamų mokėjimų atžvilgiu inicijuoti tarptautinių kortelių organizacijų lėšų grąžinimo procedūras (angl. *chargeback*).

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos teisės aktai nenustato mokėjimo paslaugų teikėjams imperatyvios pareigos inicijuoti tarptautinių kortelių organizacijų lėšų grąžinimo procedūrų ir nereglamentuoja, kokiomis konkrečiomis sąlygomis tokios procedūros turėtų būti vykdomos. Bankas paaiškino Lietuvos bankui nustatęs, kad Ginčijamų mokėjimų atžvilgiu papildomos galimybės inicijuoti tarptautinių kortelių organizacijų lėšų grąžinimo procedūras taip pat nebuvo, nes šie mokėjimai neatitiko tarptautinių kortelių organizacijų nustatytų sąlygų, kurioms esant šios procedūros galėtų būti taikomos.

Remiantis banko paaiškinimais, pagrindo teigti, kad bankas nepagrįstai ir (ar) neteisėtai atsisakė inicijuoti šias procedūras, nenustatyta. Kreipdamasis į Lietuvos banką dėl tarp šalių ginčo nagrinėjimo, pareiškėjas nereiškė bankui pretenzijų dėl šių procedūrų neinicijavimo ir nekėlė bankui jokių specifiskai su šiomis procedūromis susijusių reikalavimų, todėl banko papildomai Lietuvos bankui nurodytos aplinkybės, susijusios su pirmiau nurodytų procedūrų neinicijavimu, toliau šiame sprendime nebus plačiau analizuojamos.

Įvertinus pirmiau nurodytas aplinkybes, pagrindo teigti, kad bankas nepagrįstai ir (ar) neteisėtai netenkino pareiškėjo jam pateikto reikalavimo atšaukti Ginčijamus mokėjimus, nenustatyta.

2. Dėl banko pareigos grąžinti pareiškėjui Ginčijamų mokėjimų sumas

Vertinant, ar bankui, kaip pareiškėjo mokėjimo paslaugų teikėjui, kilo pareiga grąžinti pareiškėjui Ginčijamų mokėjimų sumas savo lėšomis, svarbu pažymėti, kad autorizuotų mokėjimo operacijų įvykdymo atveju mokėtojo mokėjimo paslaugų teikėjas (nagrinėjamu atveju – bankas) neturi imperatyvios pareigos grąžinti mokėtojui (nagrinėjamu atveju – pareiškėjui) jų sumų, išskyrus Mokėjimų įstatymo 41 straipsnyje nustatytus atvejus, kurie nagrinėjamu atveju nėra aktualūs, nes Ginčijami mokėjimai netenkina Mokėjimų įstatymo 41 straipsnyje nustatytų sąlygų, kurioms esant mokėtojas įgytų teisę atgauti tokiu būdu atliktos autorizotos mokėjimo operacijos

sumą¹.

Kitais, negu Mokėjimų įstatymo 41 straipsnyje nustatyti, atvejais mokėtojo mokėjimo paslaugų teikėjo pareiga gražinti mokėtojui autorizuotos mokėjimo operacijos sumą galėtų kilti tik tada, jeigu būtų nustatyta, kad mokėtojo mokėjimo paslaugų teikėjas nepagrįstai ir (ar) neteisėtai įvykdė mokėjimo operaciją, jos neįvykdė ir (ar) įvykdė ją netinkamai.

Iš bylos duomenų matyti, kad bankui pateikti mokėjimo nurodymai vykdyti Ginčijamus mokėjimus Gavėjai (*Binance* keityklai) atitiko šalių iš anksto sutartas sąlygas.

Bankas, kaip mokėjimo paslaugų teikėjas, neteikė pareiškėjui jokių su investavimu susijusių paslaugų, todėl imperatyvios pareigos įspėti ir (ar) kitaip informuoti pareiškėją apie galimas investavimo per Gavėją (*Binance* keityklą) ir (ar) *CertaInvest* platformą rizikas neturėjo. Su kriptoturtu susijusių paslaugų, priešingai, nei teigė pareiškėjas, bankas nei pareiškėjui, nei kitiems savo klientams taip pat neteikė².

Apie tai, kad pareiškėjas nukentėjo nuo trečiųjų asmenų – *CertaInvest* platformos ir (ar) jos atstovų, remiantis bylos duomenimis, bankui tapo žinoma tik gerokai po to, kai Ginčijami mokėjimai buvo įvykdyti, t. y. kai pareiškėjas pats apie tai jam pranešė 2023 m. balandžio mėn.

Nors bankui, kaip mokėjimo paslaugas teikiančiam rinkos profesionalui, yra keliami aukštesni profesionalumo, atidumo ir rūpestingumo standartai, Lietuvos banko nuomone, tokių standartų taikymas savaime nereiškia, kad bankas, gaudamas iš savo kliento mokėjimo nurodymus, imperatyviai privalo kaskart, t. y. prieš kiekvienos mokėjimo operacijos įvykdymą, papildomai klausti kliento, kam ir koku tikslu jis atlieka konkrečią mokėjimo operaciją, išsiaiškinti, su kokiais asmenimis klientas bendravo (bendrauja), atlikdamas konkrečią mokėjimo operaciją, įspėti klientą apie visus galimus sukčiavimo būdus ir schemas bei kitokias rizikas ir (ar) kitaip, nesant tam objektyvaus, pakankamo ir teisėto pagrindo, riboti kliento teisę atlikti norimą mokėjimo operaciją iki tol, kol bankas išsiaiškina pirmiau nurodytas aplinkybes ir įsitikins, kad klientas supranta egzistuojančias rizikas, žino asmenis, kuriems atlieka mokėjimo operacijas, suvokia galimas savo veiksmų pasekmes ir pan. Lietuvos banko nuomone, patys vartotojai, įskaitant pareiškėją, besinaudodami mokėjimo paslaugomis, taip pat turi elgtis rūpestingai ir atsargiai, ypač elektroninėje erdvėje, reikalaujančioje didesnio vartotojų pastabumo, atidumo ir kritiškumo, vertindami iš jiems nepažįstamų asmenų gautus pasiūlymus, reikalavimus ir (ar) kitą informaciją.

Pažymėtina, kad teisės aktai nedraudžia pareiškėjui ir (ar) kitiems banko klientams naudotis Gavėjos (*Binance* keityklos) paslaugomis ir tuo tikslu atlikti jai mokėjimus.

Duomenų, leidžiančių teigti, kad bankas, priimdamas vykdyti ir (ar) vykdydamas Ginčijamus mokėjimus, galėjo turėti pagrįstą įtarimų, jog šie mokėjimai gali būti susiję su pinigų plovimu ir (ar) teroristų finansavimu ir (ar) kitokia neteisėta veika, ir būtent dėl to bankui galėjo kilti imperatyvi pareiga pareiškėjo atžvilgiu taikyti Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatyme nustatytas pirmiau priemonės (pvz., atsisakymas vykdyti mokėjimo operacijas), nenustatyta. Kaip nurodyta pirmiau, nagrinėdamas vartojimo ginčą, Lietuvos bankas neatlieka patikrinimų, kad nustatytų, kaip laikomasi Lietuvos banko kompetencijai priskirtuose teisės aktuose nustatytų reikalavimų, ir sprendimus priima, remdamasis ginčo šalių pateiktais įrodymais ir paaiškinimais.

Įvertinus pirmiau nurodytas aplinkybes, darytina išvada, kad objektyvaus ir teisėto pagrindo atsisakyti priimti vykdyti ir (ar) vykdyti Ginčijamus mokėjimus bankas neturėjo, todėl, vadovaujantis Mokėjimų įstatymo 43 straipsnio 3 dalimi³, turėjo pareigą juos vykdyti.

Duomenų, kad bankas neįvykdė Ginčijamų mokėjimų ir (ar) juos įvykdė netinkamai, taip pat nenustatyta. Kreipdamasis į Lietuvos banką, tokio pobūdžio pretenzijų pareiškėjas bankui nereiškė. Remiantis byloje turimais paties pareiškėjos paaiškinimais, *Binance* keitykla suteikė jam savo paslaugas, nes kitaip pareiškėjas nebūtų galėjęs, kaip jis pats teigė, perduoti Ginčijamų mokėjimų sumų ir (ar) jų vertę atitinkančio kriptoturto *CertaInvest* platformai, kuri nebuvo tiesioginė šių sumų gavėja.

Nenustačius aplinkybių, dėl kurių bankui galėjo (galėtų) kilti pareiga atšaukti Ginčijamus mokėjimus ir (arba) gražinti pareiškėjui Ginčijamų mokėjimų sumas, pagrindo laikyti pareiškėjo reikalavimus bankui pagrįstais ir juos tenkinti nėra, todėl pareiškėjo reikalavimai yra atmestini.

Šiame sprendime dėl esminių šalių išdėstytų argumentų ir nurodytų aplinkybių pasisakyta. Kiti šalių argumentai ir (ar) nurodytos aplinkybės neturi esminės reikšmės Lietuvos banko

¹ Mokėjimų įstatymo 41 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad turi būti tenkinamos abi šios sąlygos: 1) autorizuojant mokėjimo operaciją nebuvo nurodyta tiksli mokėjimo operacijos suma; 2) mokėjimo operacijos suma yra didesnė už sumą, kurios pagrįstai galėjo tikėtis mokėtojas.

² Su kriptoturtu susijusias paslaugas teikia Jungtinėje Karalystėje įsteigta *Revolut Ltd*. Duomenų, kad Ginčijami mokėjimai būtų kaip nors susiję su *Revolut Ltd* teikiamomis paslaugomis, byloje neturima.

³ Mokėjimų įstatymo 43 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad kai įvykdytos visos mokėtojo ir mokėjimo paslaugų teikėjo mokėjimo paslaugų teikimo sutartyje nustatytos sąlygos, mokėtojo sąskaitą tvarkantis mokėjimo paslaugų teikėjas negali atsisakyti įvykdyti mokėjimo nurodymo, išskyrus atvejus, kai tai draudžia kiti teisės aktai.

sprendimo teisėtumui ir pagrįstumui, todėl dėl jų Lietuvos bankas plačiau nepasisako. Lietuvos banko pareiga priimti motyvuotą sprendimą neturėtų būti suprantama kaip reikalavimas detaliam atsakymui į kiekvieną šalių argumentą ir (ar) teiginį⁴.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu,

n u s p r e n d ž i u:
Atmesti pareiškėjo X. X. reikalavimus.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl tapataus ginčo dalyko kreiptis į teismą įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu. Ginčo šalys turi pareigą pranešti Lietuvos bankui, jeigu viena iš ginčo šalių pareiškia ieškinį bendrosios kompetencijos teismui prašydama nagrinėti tapatų ginčą iš esmės.

Direktorius

Arūnas Raišutis

⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. spalio 5 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-382/2010; 2010 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-536/2010 ir kt.